

Ligeegyldigt hvor i Verden, der udbryder Krig eller Oprør, og ligeegyldigt hvilke årsagerne er dertil, så er der altid Rustningskapitalister parat til at tage den i Sandhed bloddryppende Fortjeneste på Levering af Våben, Ammunition, Giftgas og andet Krigstilbehør hjem. Ofte har det endda været således, at Rustningskapitalister ligefrem har anstiftet Krige og Oprør. I deres Jagen efter Penge og Magt skyer de overhovedet ingen Midler.

I Rustningsindustrien kendes der heller ingen Forskel på Ven og Fjende. Firmaet *Krupp*¹ havde i 1911 solgt Kanoner til 52 forskellige fremmede Lande, og ligeegyldigt, hvor Tyskerne kæmpede i Verdenskrigen², så blev de skudt med tyske Kanoner. På den anden Side var de Allieredes største Våbenleverandør det engelske Firma *Vickers & Co.*³, der stod under Ledelse af Grækeren *Basil Zaharoff*⁴. Han begyndte sin Løbebane indenfor Rustningsindustrien med under de græsk-tyrkiske Kampe i 1870'erne at sælge den første brugelige Undervandsbåd til sit Fædreland, Grækenland; men straks derefter solgte han to Undervandsbåde til Arvefjenden, Tyrkiet. Da Englænderne under Verdenskrigen søgte at storme Dardanellerne⁵ for at nå frem til Konstan-

1 Multinational tysk stål - og våbenfabrik grundlagt 1811.

2 Første verdenskrig 1914-1918.

3 Multinational britisk stål- og våbenfabrik grundlagt i 1828. Nu BAe.

4 <http://www.fredsakademiet.dk/ordbog/zord/z28.htm>

5 19. februar - 19. december 1915.

'On the Dardanelles' http://www.greatwardifferent.com/Great_War/Dardanelles/Dardanelles_00.htm

tinopel, var det engelske Kanoner fra Vickers, der hindrede dem deri.

Sammen med Krupp i Tyskland og *Schneider-Creuzot*⁶ i Frankrig ejede Vickers Aktier i de store russiske Putilow-Værker⁷. Rustningsfirmaerne havde allerede før Verdenskrigen fundet hverandre i et nøje Samarbejde⁸.

Schneider-Creuzot havde en vældig Indflydelse på den franske Regering. Når en Balkanstat eller et andet Land vilde låne hos den franske Stat, så fik de Pengene på Betingelse af, at de købte Våben hos *Eugène Schneider*⁹ for i hvert Fald nogle af dem. I 1914 var den tyrkiske Marineminister i Frankrig, lånte Penge i Paris og rejste til Creuzot, hvor han gjorde store Bestillinger; men Krigen brød ud, inden Våbnene var leveret, og så købte Marineministeren i Stedet for Våben hos Krupp i Tyskland og Skoda-Værkerne¹⁰ i Østrig. Med disse Våben, købt for franske Penge, bekæmpede Tyrkerne Frankrig og des allierede.

Selv under Verdenskrigen fortsatte Rustningsindustrien med at sende Krigsmateriel fra det ene krigsførende Land til Lande, der var det fjendtlige¹¹.

I Sydfrankrig ligger der nogle store Miner, hvor der udvindes Svovlkulstof: Den franske Regering betalte 50 Guldfrancs pr. 100 kg; men i schweiziske Blade indrykkede Stoltzenberg¹² fra Hamborg en Annonce, hvori han bød 500 Guldfrancs pr. 100 kg, og i Vognladning efter Vognladning rullede nu det franske Svovlkulstof ind over den Schweiziske Grænse og videre til Hamborg, hvor det brugtes til Fremstilling af den Giftgas, der anvendtes mod de franske Soldater.

To franske Firmaer har erklæret, at alene de i Løbet af Krigen indførte 60,000 Tons tysk Stål, og i Schweiz var der ligefrem indrettet Værksteder til at udslette de tyske Firmamærker på det valsede Stål, der skulle videre til Frankrig. I de første otte Måneder af 1916 udførte Tyskland gennemsnitlig 150,000 Tons Jern og Stål til neutrale Lande. På samme Tid erklæredes, at man ikke var i Stand til at øge de månedlige Leverancer af Stål til Pigtråd med 15,000 Tons. I Stedet betalte Stål-kongerne hellere 5 Mark i Bøde pr. Ton. Udlandet betalte nemlig så høje Priser, at Bøderne med Lethed blev indtjent.

Men Pigtråden blev også solgt. Da de tyske Soldater stormede Douaumontfortet ved

---

6 Schneider et Cie, multinational fransk stål- og våbenfabrik grundlagt 1836. Våbendelen af koncernen blev nationaliseret i 1930'erne. Nu Schneider Electric.

7 Russisk stål- og våbenfabrik grundlagt i 1848.

Grant, Jonathan: Big Business in Russia : The Putilov Company in Late Imperial Russia, 1868-1917.

<http://www.upress.pitt.edu/BookDetails.aspx?bookId=35177>

75mm Schneider-Putilov field gun model 1902/36 <http://www.worldwar2.ro/arme/?article=304>

8 I samtiden kaldet rustningsringen, nu det militær-industrielle kompleks.

9 1805-1875. Fransk industriførste, våbenfabrikant og kanonkonge.

10 Multinational østrigsk stål- og våbenfabrik grundlagt i 1859.

<http://pell-mell.webz.cz/1900%201938.htm>

<http://www.skoda-ts-hydraulic-presses.com/history.htm>

11 Landsforræderi?

12 1883-1974. Hugo Stoltzenberg, tysk kemiker og virksomhedsejer som producerede kemiske våben under første verdenskrig. http://www.uga.edu/cits/documents/pdf/monitor/monitor_sp_1995.pdf

Verdun¹³, blev de hængende i Pigtråd, der to Måneder i Forvejen af Magdeburg Tråd- og Kabelværk var sendt til Schweiz.

Under Slaget i Skagerrak¹⁴ betjente den engelske Flåde sig af optiske Instrumenter, som seks Måneder i Forvejen af Zeiss¹⁵ i Jena og Goaz i Anschlitz var leveret et hollandsk Firma.

Den københavnske Medarbejder ved »Hamburger Echo« kunde allerede i Januar 1915 fortælle om, hvordan der befordredes »ligefrem uhyre Mængder af Varer fra Tyskland til Rusland og England.« Hele Jernbanetog gik til Rusland med Drejebænke - til at dreje Granater på, og de samme Tyskere, der om Dagen forsynede Fjenden, sad om Aftenen på københavnske Restauranter og sang »Deutschland, Deutschland über alles«.

Et norsk Skib, der i Oktober 1914 var på Vej fra Ny Caledonien til Hamburg med 2500 Tons Nikkel til Krupp, blev af et fransk Krigsskib slæbt ind til Brest, men nogle Dage senere frigivet efter udtrykkelig Ordre fra den franske Regering. Krupp fik sit Nikkel med offitciel fransk Billigelse.

Lige så lidt kunde den engelske Regering være uvidende om den vældige Eksport af Råstoffer, der var fra England til Skandinavien og derfra igen til Cenlralmagterne. Af Olie indførte de tre nordiske Lande langt mere i årene 1914-16 end normalt. Desuden foregik der, som den engelske Admiral *Consett*¹⁶ fortæller, en livlig Transithandel oyer Københavns Frihavn. På samme Måde forholdt det sig med Bomuld, Tin, Kobber og flere andre Stoffer. Over Københavns Frihavn gik der i 1914 ikke mindre end 4762 Tons Kobber, mens man tidligere kun så yderst lidt til denne Vare i Havnen. I 1915 indførte de skandinaviske Lande 742 Procent mere Bomuld end i 1913, og af de 1,409,381 Dobbeltcentner¹⁷ kom ikke mindre end 203,514 Dobbeltcentner fra England. Admiral Consett skriver om hele dette Forhold: »Vor elendige og uberømmelige Handel forlængede Krigen.«

Straks ved Krigens Begyndelse besatte Tyskerne en Del af Brieydalen, der før 1914 havde leveret 70 pCt. af Frankrigs Jernmalm. Nu udnyttede Tyskerne disse Miner til egen Fordel, og det blev fastslået i det franske Senats Forsvarsudvalg, at hvis Tyskland berøvedes 30 Mill. Tons af den Jernmalm, der udvandt i Gruberne i Luxemburg og Lothringen, så ville det være ude af Stand til at føre Krigen. Alligevel gjorde Franskmændene intet alvorligt Forsøg på at bombardere Brieyområdet. Den indenfor

13 21 februar - 18 december 1916.

14 Maj-juni 1916.

15 Hans Seeger, Militaerische Fernglaeser und Fernrohre.

<http://www.europa.com/~telscope/trsg43.txt>

16 The Triumph of Unarmed Forces, 1914-1918. by M. W. W. P. Consett. Journal of the British Institute of International Affairs, Vol. 2, No. 6 (Nov., 1923), pp. 263-264

Consett, Montagu William Warcop Peter : The Triumph of Unarmed Forces (1914-1918) an Account of the Transactions By Which Germany During the Great War Was Able to Obtain Supplies Prior to Her Collapse Under the Pressure of Economic Forces, By Rear-Admiral M.W. W.P. Consett. . . Assisted By Capt London. Williams and Norgate 1928. Revised edition and 2nd actual edition. xxiv. 344 s.

17 Gammel britisk vægtbetegnelse. 1 centiner = 100 pund.

Rustningsindustrien kendte de Wendel-Gruppe¹⁸ ejede sammen med Schneider-Creuzot Trusten store Ejendomme på begge Sider af den fransk-tyske Grænse, På den franske Side Gruber og Smelteovne, der gav tæt ved 1 Mill. Tons Jernmalm årligt. På den tyske Side havde de Koncessioner, så de udvirkede 3 Mill. Tons om året. På den anden Side havde den tyske Stålkonge *Thyssen*¹⁹ Kontrol over en Del af Briey-gruberne, og Frankrigs svorne Fjende *von Röchling*²⁰ var den største Aktieejer i Valleroy-Gruberne. Franske Rustningskapitalister var stærkt interesseret i tyske Miner og tyske i franske, og det ville have været til Skade for begge Parter, om der var rettet et ødelæggende Bombardement mod Mineområdet. Debatten i det franske Deputeretkammer om Spørgsmålet afslørede, at franske og tyske Rustningskapitalister i Virkeligheden havde sluttet en »Gentleman-Overenskomst« om, at ingen af Magterne skulle hindres i deres Krigsførelse af Mangel på Krigsmateriel. Det var med Henblik på disse Forhold, at *Flandin*²¹ i Deputeretkammeret udtalte: »Der fandtes Udveje til at forkorte Krigen; men disse Udveje lod man ude af Betragtning i to år.« Og en anden Deputeret, *Barthe*, udtalte: »Jeg bekræfter, at vor Luftstyrke fik Ordre til at respektere Smelteovnene, i hvilke Fjendens Stål tilvirkedes.« Disse Ordre kom ifølge flere Udtalelser fra selve den franske Generalstab.

De givne Eksempler må være tilstrækkelige til at vise Rustningsinteressernes Indflydelse på selve Verdenskrigens Førelse. For at værne deres egne Profitinteresser lod Rustningskongerne Millioner af Mennesker blive dræbt og såret ude på Slagmarken, og andre Millioner bag Fronterne lide Hungersnødens Kvaler og sulte ihjel.

Og de havde Magt og Indflydelse nok til at sætte deres Vilje igennem.

Endda var de ikke tilfreds, som Hyæner ville de også ernære sig af de dræbte. Krupp havde i 1902 solgt Patentet på en såkaldt Granattænder til Vickers mod Betaling af 1 sh pr. Stk. Ved Krigens Udbrud ophørte Englænderne at betale; men i 1925 anlagde Krupp Sag for at få 1 sh for hver eneste af den Slags Tændere, Englændeme havde lavet og brugt under Verdenskrigen. Krupp ville have sine Procenter af de Granater, der havde dræbt og såret Krupps egne Landsmænd. Da Sagens Fremkomst vakte Harme blandt Offentligheden, blev Forholdet ifølge *Lehmann-Rußbüldt*²² ordnet således, at Krupp uden Betaling fik Aktier i Stål- og Valseværket Miers i Spanien.

På årsdagen for Verdenskrigens Afslutning traf det franske Krigsministerium og *Societe d'Etude d'Azole* (Selskabet for Undersøgelser vedrørende Kvælstof) Aftale med den store tyske kemiske Trust *Farbenindustrie* om Ret til Udnyttelse af de tyske kemiske Patenter i Frankrig, og Tyskerne skulle endda yde Bistand ved Oprettelsen af Fabriker og på anden Måde. Aftalen vakte en sådan Forbitrelse blandt Offentlige-

18 Location Factors in the Lorraine Iron and Steel Industry. J. E. Martin. Transactions and Papers (Institute of British Geographers), No. 23 (1957), pp. 191-212.

19 1873-1951 Friedrich (Fritz) von Thyssen, tysk industrifyrste og våbenfabrikant
http://www.thyssenkrupp.com/en/konzern/geschichte_grfam_t2.html

20 1872-1955 Hermann Röchling, tysk industrifyrste. Dømt som krigsforbryder i Frankrig efter første verdenskrig. Hermann Röchling: Ehre, wem Ehre nicht gebührt.
<http://www.sarrelibre.de/114/20-hermann-rochling-ehre-wem-ehre-nicht-gebuehrt/>

21 1889-1958 Pierre Étienne Flandin, konservativ fransk politiker.

22 Lehmann-Rußbüldt, Otto: Rustningsindustriens blodige Internationale. København, Fremad, 1933. - 79 s., hvorfra en del af oplysningerne i Dødens Håndlangere stammer fra.

den, at den for en Tid måtte gemmes hen; men i Februar 1923 trådte den i Kraft. Frankrigs kemiske Industri vil under en kommende Krig lave Giftgas efter tyske Recepter og Anvisninger.

*Farbenindustrie*²³ har også visse Aftaler med den norske Salpetertrust *Norsk Hydro*. Med den engelske kemiske Trust²⁴ er der »venskabelig« Forbindelse, hvilket vil sige Aftaler om Patentrettigheder og Fortjeneste, og i en Række amerikanske Firmaer er *Farbenindustrie* direkte interesseret. Da Spanierne gjorde Ende på Kampen i Marokko ved at anvende Flyverbomber med Giftgas, da var Giftgassen lavet af *Fabrication National de Colorantes y Explosivos*, et Selskab, hvori *Farbenindustrie* ejer Halvdelen af Aktierne. løvrigt er omkring 75 pCt. af Aktiekapitalen i selve *Farbenindustrie* på franske Hænder.

Den engelske kemiske Trust, *Imperial Chemical Industries*²⁵, har den største Aktiekapital af alle Verdens kemiske Selskaber, 70 Mill. Pund Sterling, og dens Forgreninger strækker sig til alle Egne af Jordkloden. I England kontrollerer I.C.I. de fleste af Farvemøllerne, 90 pCt. af Sprængstoffabrikkerne og hele Alkaliindustrien. Alene i 1927-28 indtjente Trusten ca. 80 Mill. Kr. i Overskud og udbetalte 8 pCt. i Udbytte. Mange indflydelsesrige Politikere har Aktier i I.C.I. og er således interesseret i dens Trivsel. Under et af Møderne i den Kommission, der skal undersøge Forholdene indenfor den engelske Rustningsindustri²⁶, oplyste et af Kommissionens Medlemmer, Mr. *Pollitt*²⁷, at selve Kommissionens Præsident var Aktionær i I.C.I., at den konservative Finansminister *Neville Chamberlain*²⁸ var Storaktionær, og at også Biskoppen af St. Andrews var stærkt interesseret.

I *Vickers & Co.* sidder ligeledes en Række Politikere som Aktionærer, deriblandt Indenrigsminister *John Gilmour*²⁹, Sir *Robert Horne*³⁰ og Lord *Salisbury*, også *Hertugen af Connaught*³¹, der er Prins, er blandt Aktionærene. Formanden for *Vickers-Armstrong*, General *Herbert Lawrence*³², er i Bestyrelsen for to store engelske Banker, en rumænsk og en tyrkisk Bank. Gennem andre Personer står Trusten i Forbindelse med andre Banker. *Vickers* fabrikkerer alt indenfor Rustningsbranchen lige fra de mindste Granater til de største Flyvemaskiner og Slagskibe, og der leveres til Købere hele

23 I.G. *Farbenindustrie* AG, multinational tysk kemisk virksomhed grundlagt i 1926.

24 *Imperial Chemical Industries*.

25 Multinational britisk kemisk virksomhed grundlagt i 1926. Nu: Akzo Nobel.

26 Royal Commission on the Private Manufacture of and Trading in Arms, kommissionens betænkning udkom i 1936.

Anderson, David G.: British Rearmament and the 'Merchants of Death': The 1935-36 Royal Commission on the Manufacture of and Trade in Armaments *Journal of Contemporary History*, Vol. 29, No. 1 (Jan., 1994), pp. 5-37

27 1890-1960 Harry Politt, engelsk kommunist og pacifist.

Freedom of Information: Records released as a result of Freedom of Information (FOI) requests June 2006: 1921-1934: SEDITION: Harry Pollitt: activities as member of the Communist Party.

<http://www.nationalarchives.gov.uk/documents/foi-june2006.pdf>

28 1869-1940 Konservativ.

29 1876-1940, Baron, skotsk indenrigsminister 1924-.

30 1871-1940 Robert Stevenson Horne, skotsk adelsmand, forretningsmand, politiker og embedsmand under første verdenskrig.

31 1883-1938 Arthur of Connaught.

32 1861-1943 Sir Herbert Alexander Lawrence. "Sorrow & Suffering". *Time*, Monday, Apr. 15, 1935.

<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,771726,00.html?promoid=googlep>

Verden over.

Efter lidt Stampe under Krisen³³ går Selskabets Omsætning nu igen fremad. I sidste Regnskabsår havde Selskabet en Nettofortjeneste på lige ved 14 Mill. danske Kroner. Over den ene Tredjedel overførtes i ny Regning, og endda fik Aktionærerne 6 pCt. Datterselskabet *Vickers-Armstrong*³⁴ havde en Fortjeneste på 8 Mill. Kr. Vickers står i nøje Forbindelse med Schneider-Creuzot i Frankrig, *Mitsui*³⁵ i Japan, en Række amerikanske Firmaer og mange andre.

Mitsui-Koncernen har østens største Våbenfabrik, behersker Stålværker, Petroleums-selskaber³⁶, Banker, Elektricitetsværker, Aviser, Bjergværker, Plantager, Silkevæveri-er, alle Slags Foretagender indenfor Industri og Handel. Lederen er Hachirumon Mitsui, og det er uden Overdrivelse først og fremmest hans Interesser, Japan vare-tager i Kampene i Manchuriet³⁷ og Mongoliet, fra de nye Områder hentes Råvarer hjem til hans Fabrikker, og til Befolkningen i de samme Områder udføres og sælges de færdige Varer³⁸.

Schneider-Creuzot er stadig det største af de 77 Våben- og Ammunitionsfirmaer, der

33 Børskrakket - det økonomiske sammenbrud i børsen på Wall Street i New York 1929-1932.

34 Vickers-Armstrongs, Limited grundlagt 1927 ved Vickers fjendtlige overtagelse af Armstrong Whitworth & Company.

35 Multinationalt japansk industri og våbenkoncern grundlagt 1876.

MITSUI MINING COMPANY

<https://www.fundinguniverse.com/company-histories/MITSUI-MINING-COMPANY-LIMITED-Company-History.html>

36 Læs olieselskaber.

37 Japan invaderede Manchuriet 19 september 1931. Invasionen førte til den anden japansk-kinesiske krig, der varede til og med anden verdenskrigs afslutning i 1945.

38 Klassisk imperialism.

Et eksempel:

"Present Importance of Manchurian Iron in the Japanese Economic System.

For Japan the iron problem is much graver than the coal problem. While the Japanese islands are almost self-sufficing as regards coal, the quantity of iron which they produce is totally inadequate for their needs.

Scarcity of iron ore in Japan.

Japanese industry is heavily handicapped by this scarcity of the most essential metal, and the Japanese General Staff is concerned about the country's dependence on foreign supplies for a raw material which is more indispensable than any other to national defence.

From 1927 to 1930, the Japanese islands produced barely 9 per cent of the iron they consumed. Of the annual requirements of 2,050,000 tons of ore, the country supplied only 185,000 tons each year. Most of the pig-iron produced in Japan had therefore to be manufactured from imported ores. Notwithstanding these heavy imports of iron ore, Japan consumes far more pig-iron and steel than she produces. From 1927 to 1930, only 62 per cent of the pig-iron used in Japan was produced in the country (1,080,000 tons per annum out of 1,727,000 tons required). This also applies to steel, of which 929,000 tons were manufactured in the country, while 713,000 tons had to be imported. In order to cover the Japanese consumption of iron, pig-iron, and steel, it has been reckoned that about fifteen times as much ore as is produced in the islands would be required. The Japanese colonies are unable to make good the deficit in Japanese production. At the present time, Korea is the only one which produces any considerable quantity of ore. Its annual output is much larger than that of the home country (530,000 tons per annum between 1927 and 1930). During this period, Korea and Japan together did not supply more than 34 per cent of Japan's requirements."

League of Nations: Appeal by the Chinese Government Supplementary Documents to the Report of the Commission of Enquiry Official No.: C. 663. M. 320. 1932. VII. Annexes. ; Series of League of Nations Publications VII. Political 1932. VII. 14.) Geneva, November 15th, 1932. s. 85. Noter udeladt.

findes i Frankrig, som desuden har 27 Fabrikker indenfor Flyvemaskineindustrien. Det er om Schneider-Creuzot, at den Deputerede³⁹ *Paul Faure* udtalte, at Schneider-Creuzot havde en sådan Magt, at Firmaet udnævnte Frankrigs Marineministre. *Charles Dumont*⁴⁰ var Præsident for en af Schneiders Banker, indtil han blev Marineminister; som sådan deltog han i Afrustningskonferencen i Geneve⁴¹ og gjorde sig til Talsmand imod Undervandsbådenes Afskaffelse. Iøvrigt fortsættes der efter Recepten: Staten låner - Scheider-Creuzot leverer. Rumænien fik et fransk Lån, og straks efter besøgte en rumænsk Militærdelegation Kreuzot. Også Ungarn og Jugoslavien er blandt de Lande, der har fået Lån og købt Våben.

Schneider-Creuzot behersker de store Pariserblade »Le Temps« og »Le Journal des Debats«.

Gennem Aktiekøb og Lån har Schneider-Creuzot skaffet sig Kontrol over Skoda-Værkerne i Tjekoslovakiet. Skoda fabrikkerer Kanoner; Tanks, Giftgas, Gasmasker, Ammunition, Flyvemaskiner, alt til Rustningsindustrien henhørende. Selskabet har Filialer i Polen og Jugoslavien. I Sommeren 1930 indeholdt forskellige Blade, særligt i Rumænien, en Række Meddelelser om, at Russerne trak Tropper sammen ved den rumænske Grænse, og Meldingerne blev så foruroligende, at en Krig om Bessarabien blev nævnt som uundgåelig, og Befolkningen belavede sig på at flygte. Pludselig kom der ikke flere Bladmeddelelser om hele Sagen. Først i 1933 under en Debat i Rigsdagen og under en Retssag kom Sandheden frem. Hele Kampagnen blev ført gennem Aviser og Pressebureauer, der var bestukket af Skoda, og da Skoda havde fået en Leverance af Våben til 6 Milliarder Lei, op mod 200 Mill. Kr., hørte Kampagnen op. Samtidig opdagede man, at Skoda havde snydt den rumænske Stat for 65 Mill. Lei i Skatter, og dette gav Anledning til en Husundersøgelse hos Agenten Zeletski⁴². I et hemmeligt Rum i hans Skrivebord fandt man Kontrakten om Leverancen i 1930, som var underskrevet af Krigsministeren og General Popescu⁴³. Der stod ikke et Ord om, hvilke Kanoner eller hvilke Granater, der skulle leveres. Af andre Papirer fremgik, at Zeletski havde brugt 5 Millioner Lei til Bestikkelse; men til Gengæld var også en stor Part af Våbene gamle og ubrugelige, og for de 5 Mill., som var givet til meget indflydelsesrige Personligheder, havde Zeletski skaffet sig en sådan Magt, at han bestemte, når Rigsdagen skulle indkaldes, og havde fået afskediget forskellige Generaler.

For at Regeringen ikke skulle blive sigtet som Medskyldig i Bedrageriet, blev Zeletski arresteret og en Retssag mod ham påbegyndt. General Popescu skød sig. Mange Skyldige gik dog sikkert fri. - To af Skoda-Direktørerne, *Duschnitz* og *Arthaber* har i Tyskland været med til at støtte Nationalsocialisterne⁴⁴.

39 Parlamentsmedlem.

40 1867-1939 Fransk finansminister 1913 og 1930. Marineminister 1931 til 1932.

41 World Disarmament Conference, 1932-1937.

DISARMAMENT DISCUSSIONS 1932-1934

<http://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/WorldWar2/disarm.htm>

42 Bruno Seltzski

43 Zika Popescu.

Skoda Must Pay. Time, Monday, Aug. 20, 1934

<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,747708,00.html>

Scandal Without Carol. Time, Monday, Apr. 10, 1933

44 Otto Gelsted kommenterer i artiklen, Den tyske kulturs sammenbrud, i tidsskriftet Aandehullet nr 1 fra oktober 1993 s.7, Skodasagen således

Når *Hitler* kom til Magten, kan han dog i første Række takke Stålkongen *Fritz Thyssen*⁴⁵ derfor. I de kritiske år 1930-33 gav han over 3 Mill. Mark til Nazisterne. Til Gengæld fik Thyssen gennem *Fereingte Stahlwerke* Hovedindflydelsen over hele Tysklands Stålintustri, og Thyssen blev som bekendt den »højeste Statsautoritet« over hele Ruhrområdet med dets Malmgruber⁴⁶. Thyssen leverer Stål, når der laves Tanks på Linke-Hofmann Jernbanevogne-Fabrikerne i Breslau⁴⁷ og Daimler-Benz Automobil-fabrikerne i Offenbach, Rifler, Revolvere osv. på Mauser-fabrikerne i Oberndorf, Polte-Værkerne i Magdeburg, Kanoner på Simson-Fabrikerne i Suhl, Minekastere i Eisenach Vognfabrik og Dortmunds Stålmøller, osv. osv., og overhovedet ingen er stærkere interesseret i en Oprustning end Thyssen. Men

Kanonføden.

— Mine Herrer! Vores store Hitler har lagt Skat paa barnløse Koinder. Lad os fremskynde Produktionen.

*Krupp von Bohlen-Halbach*⁴⁸ er også en af Hitlers taknemlige Støtter. Da Hitler i Oktober 1933 brød med Afrustnings-konferencen og Folkeforbundet⁴⁹, sendte Krupp ham et Lykønskningstelegram, hvori han med Taknemlighed bevidnede ham den tyske Industris uforbeholdne Sympati. Krupp er Formand for den tyske Arbejdsgiverforening, der vedtog for Regnskabsåret 1933-34 at støtte Nazipartiet med 5 promille af alle Personalelønninger. Krupp har 25 pCt. af Aktierne i *Rheinmetall Gesellschaft*⁵⁰, den tyske Stat har andre 25 pCt. og Rigsbanken 50 pCt. Rheinmetall ejer 80 pCt. af Aktierne i det hollandske Handels- og Industriselskab *Siderius*⁵¹ og kontrollerer fire

»Det var General von Epp, der i December 1920 samlede Penge til Købet af »Volkischer Beobachter« og derved skaffede Hitler et Blad.

Hurtigt kom han ogsaa i Forbindelse med de storindustrielle - den berlinske Lokomotivfabrikant Borsig var en af hans tidligste økonomiske Hjælpere. Særlig bemærkelsesværdig er den Støtte, Hitler har modtaget fra den franske Munitionsfabrikations Side. I Februar 1932 har den franske socialistiske Deputerede Paul Faure erklæret fra Kammerets Talerstol, at en af de vigtigste finansielle Hjælpkilder for Hitler under hans første Fremstød var Munitionsfabriken Skoda, der paa det Tidspunkt kontrolleredes af den franske Fabrik Creusot. Er det underligt, at franske Vaabenfabriker støtter Hitler? Han betyder jo en Fare for Frankrig, sætter altsaa Liv i Kravene til stigende Rustninger - Rustningsmøllen gaar som i Aarene før Verdenskrigen«.

45 1873-1951 tysk industrifyrste og våbenfabrikant.

46 Miner.

47 Linke-Hofmann-Busch-Werke Aktiengesellschaft, grundlagt 1858. Firmaet producerede bl.a. lokomotiver og godsvogne.

48 1870-1950, Kanonkonge og krigsforbryder.

49 Datidens FN. Etableret 1920 og opløst 1945.

Laursen Svend: Rustningsindustrien : Staternes kontrol med Vaabenhandel og Vaabenproduktion. - København : Institut for Historie og Samfundskonometri, 1938. 93 s.

<http://www.fredsakademiet.dk/library/rustningsindustrien.pdf>

50 Tysk våbenfabrik grundlagt 1889. Nu: Rheinmetall AG.

51 Hollandsk handelsselskab og våbenfabrik. Firmaet formidledede ulovligt i mellemkrigsårene Kruups kanoner til det hollandske militær, som anvendte dem i kolonierne og til kystforsvar.

A.F. Nuyt, A.F.: H.I.H. and H.I.H. Siderius : Dutch offshoots of Rheinmetall, 1923-1934

<http://www.ovalwagen.com/HIHSiderius.html>

andre hollandske Rustningsforetagender. Sammen med de østrigske Våbenfirmaer *Steyr*⁵² og *Hirtenberg*⁵³ er Rheinmetall interesseret i de schweiziske Våbenfabrikker i Solothurn⁵⁴. Krupp er ligeledes interesseret i Kanonfabriken Bofors⁵⁵ i Sverige og denne Fabriks Malmgruber. Gennem alle disse Fabriker i neutrale Lande er Tysklands Genoprustning blevet forberedt af de gamle tyske Rustningsfirmaer. Der er desuden den Fordel ved at have Fabriker i sådanne små Lande, som har Chancer for at holde sig udenfor en ny Verdenskrig, at man fra disse Fabriker så snildt kan forsyne begge de krigsførende Parter.

En moderne Krig kan ikke føres uden Olie. Krigsskibe, Tanks, Panservogne, alt drives frem af Olie og Benzin, og til alle Våben skal bruges Smøreolier. Derfor spiller Olien en Rolle ved næsten alle vor Tids Konflikter, hvis den ikke direkte er årsag⁵⁶. Igennem en lang årrække kæmpede det amerikanske Oliefirma Standard Oil⁵⁷ og det engelske Royal Dutch Shell⁵⁸ om de mexicanske Oliekilder.

Tog Regeringen Parti for den ene Part, udbrød der straks en Revolution. Mexico fik først Fred, da de to Firmaer blev enige om ikke at udnytte Oliekilderne. Igennem flere år kæmpede Bolivia⁵⁹ og Paraguay om Gran Chaco-Distriktet⁶⁰, og Krigen kostede 100,000 Menneskeliv; i Forhold til Befolkningens Størrelse bliver det for de to Lande et større Tab end Tysklands og Frankrigs under Verdenskrigen. Bolivia har udstrakte Oliefelter, som for Størstedelen ejes af Standard Oil, der tillige gennem en amerikansk Finanskommission har en afgørende Indflydelse på Regeringen. Standard Oil kan ikke med Udbytte udnytte Oliekilderne, før Olien kan sendes bort ad Søvejen, og den nærmeste sejlbare Havn ligger ved Floden Paraguay et Stykke nede i Staten Paraguay. Bolivia gik i Krig for at erobre den sejlbare Havn og samtidig endnu flere Oliekilder i det sydlige Gran Chaco til Standard Oil. Paraguay har en stor træindustri, der er afhængig af Gran Chacos Skove. Landet står finansielt i nøje Forbindelse med Banker

52 Oprindelig Josef and Franz Werndl & Comp. - Waffenfabrik und Sägemühle, Østrisk våbenfabrik grundlagt 1864. Efter første verdenskrig flyttes våbenfabrikken til Schweiz p.g.a Versaillestraktatens bestemmelse om, at der ikke måtte fabrikere våben i Østrig.

<http://www.steyr-mannlicher.com/de/geschichte/>

53 die Hirtenberger Patronenfabrik. http://www.geheimprojekte.at/t_hirten.html

54 Hug, Peter: Schweizer Rüstungsindustrie und Kriegsmaterialhandel zur Zeit des Nationalsozialismus. Unternehmensstrategien - Marktentwicklung - politische Überwachung.

<http://www.uek.ch/de/schlussbericht/Publikationen/Zusammenfassungen/11ruestung.htm>

55 Fra 1921. Bofors svensk stålproducent grundlagt 1646. Våbenproduktion fra 1883. Fra 1894 ejet af Alfred Nobe. Omfattende våben- og krudt produktion før og under første verdenskrig og efterfølgende.

56 Sampson, Anthony: De syv søstre : De store olieselskaber og den verden, de skabte. Gyldendal, 1975. 331 s.

57 Grundlagt 1870 og ejet af John D. Rockefeller.

58 Grundlagt i 1907.

59 Senseless Slaughter. Time, Monday, May. 28, 1934.

<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,754138-2,00.html>

Fenwick, C. G.: The Arms Embargo against Bolivia and Paraguay

The American Journal of International Law, Vol. 28, No. 3 (Jul., 1934), pp. 534-538.

Memorandum by the Secretary of State [14] to the Committee On Foreign Relations, United States Senate, May 17, 1933

United States v. Curtiss-Wright Export Corp. - Further Readings.

<http://law.jrank.org/pages/13503/United-States-v-Curtiss-Wright-Export-Corp.html>

60 1928-1935. The Gran Chaco War: Fighting for Mirages in the Foothills of the Andes.

<http://worldatwar.net/chandelle/v1/v1n3/chaco.html>

i Argentina og England, der er afhængige af Shell-Trusten.

Hele Krigen imellem Bolivia og Paraguay var i Virkeligheden en Privatkrig for Olieinteressers Skyld. Da Sovjetregeringen nationaliserede de store Oliekilder ved Baku, blev de taget fra Shell-Trusten. Lederen af denne Trust, Sir *Henri Deterding*⁶¹, har siden brugt alle Midler for igen at komme i Besiddelse af Bakus Olie. I 1923 anstiftede han Oprør i Kaukasus, i 1927, da Berlins Politi afslørede et Forsøg på at udsprede falske russiske Pengesedler, viste det sig, at Deterding stod bag ved, og samme år lykkedes det ham ved den Magt, han havde over den engelske Indenrigsminister *Joynton Hicks* at få Ruslands Gesandt i London udvist og bringe England og Rusland ud på Randen af en Krig med hinanden. Deterding opnåede dog kun at få et russisk Lån i England til at strande.

I de senere år er der i Amerika gennem Senatsundersøgelser og på anden Måde foretaget en Række Afsløringer af Transaktioner indenfor Rustningsindustrien⁶². Først kom det i 1929 for en Dag, at Journalisten og Forfatteren *Wm. B. Shearer*⁶³ af tre store Skibsbygningsfirmaer⁶⁴ var sendt til Geneve for at sprænge Flådenedrustningskonferencen i 1927⁶⁵. Det lykkedes virkelig Shearer gennem en Kampagne, der hidsede England og Amerika op imod hinanden, at skabe en så nationalistisk Atmosfære, at Konferencen hurtig brød sammen. Shearer havde også været i Washington, hvor han havde bestukket en Række Politikere for at få en Krydserlov igennem. Dette var dog kun en lille Affære i Forhold til, hvad der kom frem ved de Afhøringer, som begyndte i December 1934. Selve Anledningen til, at Senatet nedsatte en Undersøgelseskommission, var den, at Regeringen havde udarbejdet Forslag til Forøgelse af Flåden og Luftstyrken til Offentliggørelse og Forelæggelse i Februar Måned, men allerede i Januar steg Aktierne i en Række Skibsværfter og Flyvemaskinefabriker på en sådan Måde, at det var klart, at der var en »Læk«, så Nyheder om Bevillinger, der kunde ventes, sivede ud. Kommissionen fastslog hurtigt, at Rustningsfirmaerne under Verdenskrigen havde tjent fra 22 helt op til 800 Procent, et Firma som *du Pont* solgte for 1200 Mill. Dollars Ammunition til de Allierede; men det kostede ganske vist også 25000 Dollars at slå en Soldat ihjel. Da Amerika havde udstedt Forbud mod Salg af Våben og Ammunition til Bolivia og Paraguay, skrev *du Pont* et Brev til Præsident Roosevelt og lovede ham sin Støtte og forsikrede, at Selskabet ikke i flere år havde solgt Sprængstof til de to Lande. Breve fra *du Ponts* Arkiv viste imidlertid, at Selskabet netop til samme Tid havde søgt at få Ordre fra begge de krigsførende Magter. *du Ponts* Agent i Buenos Aires, *Bates*, fik en Forespørgsel om 2000 kg Dynamit. *Bates* var tillige Agent for den engelske Trust I.C.I. og lod dette Firma tage sig af Sagen. Men mellem I.C.I. og *du Pont* består en Aftale, hvorefter *du Pont* skal have Procenter af alt, hvad det engelske Firma sælger i Sydamerika.

du Pont havde i Udlandet Korrespondenter; der sendte Historier hjem om, at Tyskland var parat til at sælge store Mængder af Farvestoffer til Underpris i Amerika, at

61 1866-1939 Henri Wilhelm August Deterding.

62 Nye-kommissionen.

63 William B. Shearer. Epic Lobby. Time, Monday, Sep. 23, 1929

<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,732815-4,00.html>

64 Betelhem Corporation, Newport News og Brown Boveri. Sampson, Anthony: Våbenhandel s. 75-77.

65 En opfølgelse af flådenedrustningskonferencen i Washington 1921 1922 som havde medført begrensninger af japans, frankrigs, italiens, storbritanniens og USAs flådeoprustninger.

tysk Afrustning ville være en Farce, saa længe Tyskland havde Verdensmonopol på det kemiske Område altsammen beregnet på at få De forenede Stater til at indføre Told og på anden Måde støtte den hjemlige kemiske Produktion og dermed du Pont. Til Kina⁶⁶ sendte du Pont Dynamit i dobbelte Fustager⁶⁷, på den yderste stod »Sprængstof«, men den blev fjernet undervejs, og på den indvendige stod der »Tri-nitrotoluine«, og så indbildte man de kinesiske Toldmyndigheder, at Indholdet var Farvestof.

For at stimulere Salget i Udlandet solgte du Pont sit Krudt billigere i Lande som England og Belgien end til den amerikanske Regering, og til Hjælp ved Fremstillingen af det almindeligt brugte røgfrie Krudt havde Marineministeriet endda lånt du Pont sine Eksperter.

Den 5. Marts 1917 sendte den amerikanske Gesandt i London et Telegram til Præsident Wilson, hvori det hed: »Trykket fra den kommende Krise har, er jeg overbevist om, oversteget, hvad Morgangruppen som finansiel Agent for de engelske og franske Regeringer magter⁶⁸ ... Det er ikke usandsynligt, at den eneste Måde, hvorpå vi kan opretholde vor nuværende meget stærke handelspolitiske Stilling og afværge en Panik, er ved at erklære Tyskland Krig.« Videre hedder det i Brevet, at der er Fare for en fuldkommen Standsning af hele den transatlantiske Handel, hvis ikke de Allierede får stor nok Kredit i Amerika. »Hvis De forenede Stater erklærer Tyskland Krig, er den største Hjælp, vi kan yde England og de Allierede en sådan Kredit.

Hvis vi ville følge denne Politik, ville det være en udmærket Plan for vor Regering at anbringe store Pengemidler i et fransk-engelsk Lån. En anden ville være at garantere for et sådant Lån. En stor Fordel ville det være, at alle Pengene blev i De forenede Stater. Vi ville kunne fortsætte vor Handel og øge den, til Krigen slutter, og efter Krigen måtte Europa købe Fødevarer og vældige Forsyninger af Materialer til Genopbygning af sin Fredsindustri. På denne Måde ville vi høste Fordelene ved en uafbrudt og måske tiltagende Handel i en årrække, og vi ville beholde deres Værdipapirer som Betaling.« Morgans og andres Finans- og Industrikongers Interesser drev Amerika ind i Krigen »for Demokratiets Skyld« og »for at gøre denne Krig til den sidste Krig«, som det hed i alle Blade og Proklamationer.

du Pont-Selskabet var et af dem, der høstede økonomisk Fordel af Verdenskrigen. Pierre du Pont har åbent udtalt: »Hvis Krigen var endt i 1916 (altså før De forenede Staters Indtræden), var vort Selskab gået fallit.« Nu tjente Selskabet i Stedet for 266 Mill. Dollars, og dets Aktier steg fra 20 til 1000 Dollars. - du Pont udveksler Patentrettigheder med Farbenindustrie i Tyskland.

United Aircraft⁶⁹ har over Holland haft et stigende Salg til Tyskland, alene i 1933 og

66 High Explosives. Time, Monday, Dec. 17, 1934.

<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,748190-1,00.html>

67 Tønder.

68 Graveyard Parade. Time Monday, Jan. 27, 1936.

<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,847624-1,00.html>

69 United Aircraft and Transport Corporation, amerikansk flyfabrik grundlagt i 1929 ved en fusion mellem William E. Boeing, Frederick Rentschler of Pratt & Whitneys firmaer samt Sikorsky Aviation Corporation og en række flyselskaber. I 1934 blev selskabet opsplittet da en ny anti-trustlov

de første otte Måneder af 1934 solgtes 134 Flyvemotorer til en Værdi af 1,445,000 Dollars. Da Senator *Clark* spurgte, om United Aircraft ikke havde solgt til både Bolivia og Paraguay samtidig, svarede Direktør Francis H. Love: »Jo, ville De hellere have, at vi tog Parti for en af Parterne?« *Curtiss-Wright*⁷⁰, *Federal Laboratories* og andre Firmaer handlede på samme Måde med begge Parter, mens den amerikanske Regering officielt søgte at mægle i Striden.

I 1920 købte Chile seks Undervandsbåde og to Krigsskibe i England, så »Ligevægten« i Sydamerika blev forstyrret, og Peru følte sig truet. Det amerikanske Firma *Electric Boat Co.* benyttede sig af Chancen og solgte Peru nogle Undervandsbåde. Det førte til en Revolution i Bolivia, der havde til Formål at få dette Land ind i en Alliance mod Chile, som så igen mente at måtte have flere Våben, som *Electric Boat Co.* rådede Chile til at købe hos *Vickers* i England. *Columbia* var bange for Peru og købte Våben hos *Driggs Co.*⁷¹ i New York. *A. J. Miranda*⁷², som afsluttede denne sidste Handel, udtalte:

»Jeg tror, at Kaprustninger naturligt fører til Krig, eftersom de (Staterne) ønsker at prøve Våbnene, når de først er blevet grundigt bevæbnet.« Når *Electric Boat Co.* henviste til *Vickers*, så var det ganske simpelt, fordi de to Firmaer havde en Aftale om, hvilke Lande de henholdsvis måtte sælge Undervandsbåde til, og Aftalen lød endvidere i Hovedsagen på, at når *Vickers* solgte en Undervandsbåd, så fik *Electric Boat Co.* de 40 pCt. af Fortjenesten og omvendt, når det amerikanske Firma var Sælgeren.

C. V. Craven fra *Vickers* skrev i et Brev til Mr. *Carse*⁷³, Formanden for *Electric Boat Co.* om Afrustningskonferencerne og betegnede dem som »besværlige Foretagender«, og Mr. *Carse* udtalte sig meget skarpt imod alle Fredsforeninger, der forstyrrede Rustningsfirmaernes Forretninger. *Lawrence Spear*⁷⁴ fra samme Firma betegnede den amerikanske Regerings Bestræbelse for at skabe Fred i Sydamerika som »skadelig«.

Våbenfabrikanter ud over Verden søgte endogså Samarbejde for at bekæmpe Afrustningskonferencen. Bøssefabrikanternes Forening i Liege skrev til Winchester Geværfabriken og Bøssefabrikanter ud over hele Verden, fordi »man var alvorligt bange for, at Regeringerne ikke ville rådføre sig med dem i rette Tid...« Fundne Breve og andre Papirer viste også tydeligt, at mens det amerikanske Udenrigsministerium deltog i Afrustningskonferencen, så hjalp Krigsministeriet og Handelsministeriet Rustningsfirmaerne med at lægge den de flest mulige Hindringer i Vejen.

---

forbød flymotorfabrikkers ejerskab af flyselskaber.

70 Curtiss-Wright Corporation, amerikansk våbenfabrik grundlagt 1929.

71 Driggs-Seabury Ordnance Company, amerikansk maskingeværfabrik. Fra 1920 del af the Savage Arms Company.

72 "Three Fliers Named as Aiding Arms Sales Abroad," New York Journal, September 11, 1934.

<http://e-archives.lib.purdue.edu/cdm4/results.php?CISOOP1=exact&CISOFIELD1=CISOSEARCHALL&CISOROOT=/earhart&CISOBX1=Miranda%2C+A.+J>

73 Henry R. Carse. *Electric Boat's Centennial*.

http://www.navyleague.org/seapower/electric_boat.htm

74 1870 - 1950 Lawrence York Spear, medlem af den amerikanske flådes udviklingsafdeling. Senere direktør for New London Ship and Engine Company som i 1930 fusionerer med *Electric Boat Company*. <http://www.geocities.com/gwmccue/People/Spear.html>

Forskellige Begivenheder viser, hvorledes amerikanske Gesandter⁷⁵ hjalp Rustningsfirmaerne til at opnå Ordre, og Flådebesøg blev arrangeret for at gøre Reklame for Firmaernes Kanoner og Skibstyper. I flere Tilfælde har Firmaerne endogså opnået Krigsministeriets Tilladelse til at lave Våben til Udlandet efter de af Staten ejede Patenter. Al Talen om militære Hemmeligheder bliver Tossesnak, når Patenterne på denne Måde udleveres til Brug for fremmede Lande.

Samtidig havde Rustningskapitalisterne deres Mænd i alle Hovedstæder for at følge de politiske Begivenheder. Mr. Joyner fra *Electric Boat Co*⁷⁶. sad i Washington og bearbejdede de amerikanske Politikere. I et Brev til sit Firma skriver han: »Nu da Kongressamlingen er ovre... er det mig en virkelig Glæde at rapportere til Dem og Direktørerne, at alle vore Anstrengelser med Hensyn til Lovgivningen har båret Frugt.« Joyner fortæller videre om de forskellige Love og Bevillinger, som det er lykkedes at få igennem. Angående en af Lovene vil han ikke skrive, hvad der er foregået, men han vil hellere fortælle det mundtligt. Det var vel rarest ikke at have noget skriftligt om den Sag. Mr. Beebe⁷⁷ fra *Winchester Co.*⁷⁸ skrev i en anden Forbindelse til *John Q. Tilson*⁷⁹, en indflydelsesrig Politiker, der havde vist sig meget villig til at gå Rustningskapitalens Ærinde: »... Bare dette for at lade Dem vide, at min egen personlige Mening er, at ingenting er for godt til John, hvis han ønsker det.« I andre Lande blev der også »smurt«. Basil Zaharoff, der på det Tidspunkt var i Spanien, skrev engang i 1925 til *Electric Boat Co.*:

»Jeg kvitterer herved for Modtagelsen af Deres Brev af 3. ds., der bragte mig en Check på Francs 391,497,08 på Madrid, med hvilke Penge jeg gør det nødvendige.« Hvad »det nødvendige« var, blev ikke opklaret af den amerikanske Kommission; men Pengene var i hvert Fald ikke til Betaling af Varer. Det fremgik iøvrigt af Udtalelserne, at Zaharoff var så mægtig, at Firmaerne ikke sådan kunne kræve Regnskab af ham for Pengenes Anvendelse. I sydamerikanske Lande var det næsten umuligt at slå en Våbenhandel af, uden at »olie Vejen«, det vil sige bestikke Regeringsmænd og Politikere.

De amerikanske Undersøgelser fortsættes endnu. I England er der ligeledes nedsat en Kommission til Undersøgelse af den private Våbenindustri's Forhold.

For denne Kommission er det påvist, hvorledes Vickers skjuler den virkelige Avance på en Vare. De forskellige Dele f. Eks. til en Kanon fremstilles af mange forskellige Selskaber indenfor Trusten, og Fortjenesten fordeles således på en Række Firmaer; men det samlede Udbytte går altså i de samme Aktionærers Lommer.

Vickers skaffede i 1919 den kinesiske Regering et Lån i England, og Pengene blev brugt til Indkøb af Våben hos Vickers. Siden 1922 har der ikke været betalt Renter af Lånet, og Obligationerne noteres i mindre, end en Fjortendedel af deres oprindelige Værdi. De engelske Lånetegnere har således betalt Vickers for Våbnene til Kina.

⁷⁵ Diplomater.

⁷⁶ Amerikansk ubådfabrik grundlagt i 1889. Nu en del af General Dynamics.

⁷⁷ Salgschef Herbert F. Beebe.

⁷⁸ Winchester Repeating Arms Company, amerikansk våbenfabrik grundlagt 1865-66. Nu: Olin Industries, Inc.

⁷⁹ 1866-1958 republikaner.

Under de amerikanske Afhøringer nævntes også en Dansker, Kaptajn *O. Aarestup*⁸⁰, som Agent for Electric Boat Co. Denne Mand har også været Agent for *Dansk Rekyllriffel Syndikat*⁸¹, der er delt betydeligste⁸² private Rustningsfirma herhjemme. Rekyllsyndikatet fabrikkerer på sin Fabrik i Sydhavnen⁸³ Rekyllrifler efter General Madsens Opfindelse. I 1906 efter den russisk-japanske Krig⁸⁴ udbetalte Rekyllsyndikatet 50 pCt. i Udbytte, efter Balkankrigene⁸⁵ 30 pCt. i 1913 og 50 pCt. i 1914. Under Verdenskrigen forhandlede der med England, uden at der opnåedes nogen Leverance. Derimod kom man i Rusland så godt ind, at der dannedes et Datterselskab, som begyndte at opføre to Fabriker i Korotov. Imidlertid kom Revolutionen og rev alle Planer over Ende. Det eneste, som det ikke forhindrede, var, at de russiske Interesser i de følgende år figurerede som gode Aktiver både i Landmandsbankens⁸⁶ og Transatlantisk Kompagnis⁸⁷ Regnskaber⁸⁸.

80 1871-1942. Oluf Aarestrup. Initiativtager til anskaffelsen af de første danske ubåde og direktør i Electric Boat Co. i Paris. Under første verdenskrig var Aarestrup souschef ved Flådens Overkommando. Senere direktør i Transatlantisk Kompagni, og ansættelse i Dansk Riffelsyndikat

http://www.navalhistory.dk/danish/Officererne/A_AA/Aarestrup_Oluf.htm

81 Senere DISA A/S. Da Danmark fik [sic] en våbenfabrik. Krigens Købmænd s. 24-[66].

82 Største.

83 I København.

84 1904-1905.

85 1912-1913.

86 Nu Danske Bank.

87 Dansk handelsvirksomhed stiftet 1911 af gullaschbaronen Harald Plum (1881-1929) og Landmandsbankens direktør Emil Glückstadt m. fl. Omfattende investeringer i Rusland under første verdenskrig fører til krak for både mange af selskaberne i koncernen i 1922 og for Landmandsbanken som gik med i faldet. Resten af Transatlantisk Kompagni koncernen gik konkurs i 1929.

88 Bankkommissionens Beretning om Forholdene i Den danske Landmandsbank Hypothek- og Vekselsbank m. m. afgivet af den ved Kgl. ordre af 21 september 1922 nedsatte Kommission. - København : i Kommission hos G. E. C. Gad, 1924. - 318 s. + 421 bilag. Fra Bilaget s. 168-170:

"A/S: Dansk Rekyllriffel-Syndikat.

Selskabet er stiftet i 1898 som et Interessentskab og omdannedes i Aaret 1900 til et Aktieselskab med Vedtægter af 21 November 1900.

Formaalet er at udnytte det af afdøde Krigsminister, Generalmajor Madsen, opfundne lette Maskingevær, hvori Rekyll-Principet bringes til Anvendelse, samt iøvrigt at udnytte forskellige patenterede og upatenterede Opfindelser paa Krigsmateriellets og Feltudrustningsomraadet, navnlig med Hensyn til Selvladegeværer og Mitraileuser.

Aktiekapitalen var oprindelig 500000 Kr, men blev i 1906 udvidet til 800 000 Kr.

I 1918 udvidedes Kapitalen till 1 Mill. Kr. Heraf var indbetalt 710000 Kr; Syndikatet selv laa med 290000 Kr Aktier. Samtidig udstedtes 4 Mill. Kr Præference-Aktier, der anvendtes til Udligning af Selskabets Gæld. 1920 overførtes disse til Stamaktiekapitalen, der herefter udgjorde 5 Mill. Kr.

Som nævnt var Selskabets Hovedformaal Exploiteringen af det saakaldte »MadsenGevær«, og før Krigen havde Syndikatet en Række Ordre til Udlandet, særlig Sydamerika og en Række mindre Lande i Europa, ligesom Geværet var indført i den danske Hær.

Da Verdenskrigen kom, søgte Syndikatet at udnytte de store Chancer, som frembød sig som Følge af den uhyre Betydning, de lette Mitraileuser fik for Hærenes Kampkraft. Der optoges derfor Forhandlinger med engelske og russiske Interesser om Salg og Leverancer. Da imidlertid nogle Prøvesendinger til England faldt uheldigt ud, førte Forhandlingerne med de engelske Interesser ikke til noget, endskønt der baade indenfor det engelske Parlament og indenfor betydende Officerskredse rejste sig en stærk Kritik mod det engelske Krigsministeriums Bestemmelse om ikke at indføre Geværet.

For Ruslands Vedkommende afsluttede Syndikatet i 1916 en Kontrakt med Regeringen.

Forbindelsen med den russiske Regering skete gennem en russisk Jøde, Lourie, og Kontrakten gik ud paa, at Syndikatet skulde opføre en Fabrik ved Kovrov, omtrent midtvejs mellem Moskva og Nishinogorod. Syndikatet var hidindtil blevet financieret fra forskelligprivat Side, nien som Følge af denne Kontrakt var det nødvendigt at søge financier Assistance udefra. Der rettedes derfor Fore-

Rekylgeværet er blevet brugt ved mange Lejligheder. Da Kaptajn *Aage Westenholz*⁸⁹, der også var Ophavsmand til et frivilligt Korps af rekylbevæbnede Motorcyklister, i 1919 hvervede Lejetropper og drog over til Estland⁹⁰ for at kæmpe mod Bolshevikerne, var Hæren bevæbnet med Rekylgeværer. Under den franske Fremmedlegions blodige Kampe med de Indfødte i Marokko⁹¹ blev Rekylgeværet ligeledes brugt.

Prins *Aage*⁹² lærte Franskmændene at skyde med Rekylgeværene. Albanien fik for få år siden en stor Leverance; Albaniens Nationalbank har Hovedkontor i Rom, og Italien fyldte i sin Tid Landet med Våben og Ammunition med Henblik på en Krig mod

---

spørgsel til Landmandsbanken, men Banken mente ikke, at den af Neutralitetshensyn kunde støtte Syndikatet med Bygning af en Geværfabrik i et af de krigsførende Lande. Syndikatet fik derefter Forbindelse med United Export Co., der under Medvilken af Russisk Handelskompagni paatog sig at stille de fornødne Pengemidler til Disposition. Det var Tanken at bygge to Fabriker, en mindre og en meget stor, idet den første skulde præstere Præcisionsarbejdet. Maskinerne skulde dels leveres fra Danmark over Archangelsk, dels fra Amerika over Vladivostok. Det viste sig imidlertid hurtigt, at Syndikatet ikke kunde overholde de fastsatte Tidsfrister, ligesom de finansielle Forhold gik ud over de oprindelig fastlagte Rammer. Der optoges derfor en Række Førhandlinger mellem Syndikatet og de interesserede Parter, hvilket medførte dels at Aktiekapitalen blev udvidet til 5 Mill. Kr, dels at Bestyrelsen suppleredes med Repræsentanter for de nye Aktionærer.

Fabriken i Kovrov ejedes formelt af et Aktieselskab: *Première Société Russe*, med en Aktiekapital paa 5 Mill. Rbl., hvoraf *Rekylriffel-Syndikatet* ejede 4750000 Rbl., ligesom Syndikatet iøvrigt financerede Opførelsen af Fabriken.

I Løbet af 1918 udviklede Bolchevikernes Herredømme i Rusland sig saaledes, at al Forbindelse maatte afbrydes ved Aarets Slutning, og Fabriken i Rusland, der var ca. $\frac{3}{4}$ færdig, blev overtaget af Bolchevikerne og nationaliseret.

Dette var meget ubelejligt for Syndikatet; thi Kontrakten med den russiske Regering havde ganske vist lydt paa Kontant mod Dokumenter, men Maskiner og Materiel blev fremsendt og afleveret, uden at Regeringen betalte. Da Bolchevikerne kom til Magten, stod Syndikatet derfor med et stort Rubel-Tilgodehavende hos den russiske Regering, hvis Indfrielse nu blev skudt ud i det uvisse. Syndikatet, der havde en Gæld paa ca. 20 Mill. Kr, kom derved i en van. skelig Stilling, og i December 1918 blev der derfor truffet et Arrangement mellem dets forskellige Interessenter, hvorved Det Transatlantiske Kompagni, United Export Company og Russisk Handels-Kompagni udløste Størsteparten af de øvrige Kreditorer og Aktionærer mod betydelige Dekorter. Efter at Det Transatlantiske Kompagni saaledes faktisk havde overtaget Syndikatet, blev Bestræbelserne koncentreret om at faa Geværet perfektioneret, og i Efteraaret 1920 lykkedes det at bringe Madsen-Geværet i en saadan Form, at det i teknisk Henseende var fuldt konkurrencedygtigt med de bedste blandt de lette Maskingeværer.

I Reglen har Syndikatet intet Udbytte udbetalt, saalidt som der har været givet andre særlige Dotationer. Enkelte Aar har dog bragt Dividender - og da ret betydelige - saaledes 1906, hvor Dividenden var 50 pCt., og 1913 og 1914, hvor der udbetaltes henholdsvis 30 og 50 pCt.

Status har i de senere Aar balanceret med ca. 13 Mill. Kr. Ultimo 1921 figurerede blandt Aktiverne den russiske Fabrik med godt 11 Mill. Kr; en Brasilianer, der var gaaet konkurs, var opført med 14 Mill. Kr. Paa Passivside fandtes Aktiekapitalen, 5 Mill. Kr, en Reservefond, der er oparbejdet siden 1914, knap 1 Mill. Kr, og Landmandsbanken med godt $6\frac{1}{2}$ Mill. Kr.

I Foraaret 1921 blev det klart, at Det Transatlantiske Kompagni havde lidt saa betydelige Tab, at det maatte træde i Likvidation, hvis der ikke tilflød det Indtægter af overordentlig Natur. Kompagniet havde paa dette Tidspunkt følgende Aktiebesiddelse i Riffel-Syndikatet:

Præferenceaktier overtagne i Henhold til Kontrakt af 21 December 1917.	2900000 Kr.
Præferenceaktier overtagne i Henhold til Kontrakt af 12 December 1918.	1100000
Stamaktier overtagne i Henhold til samme Kontrakt.	647 000
Stamaktier købt i November 1920	25000-

Ialt... 4672000 Kr.

Kompagniet besad saaledes hele Aktiekapitalen i Riffel-Syndikatet paa nær ca. 6 pCt., hvilk er

Jugoslavien.

Under Urolighederne i østen var både Japan og Kina gode Kunder, og nu i de senere år, hvor der næsten til Stadighed har været Krige og Oprør i Sydamerika, er det denne Del af Jordkloden, der ejr blevet den største Aftager. For en Del år siden rejste en Løjtnant *Jarlfeldt* rundt dernede som Agent for Syndikatet, men del sidse års store Ordre, der gør, at Fabrikken arbejder for fuld Kraft og har Arbejde nok langt ud i Fremtiden, skyldes dog sikkert en anden Agent, Grev *Harald Holstein*, der opgav Chefstillingen i Kugleleje-Selskabet S.K.F. for at blive Rekylagent i Sydamerika. I 1933 udførte Danmark 85,100 kg Håndskydevåben, hvilket bogstaveligt er ensbetydende med Rekylgværer, til en samlet Værdi af 4,228,000 Kr. Da fik Brasilien for 2½ Mill. Kr., Argentina for over ½ Mill. Kr., Venezuela for 327,000 Kr. og det øvrige Sydamerika for 50,000 Kr. I 1934 udførtes 59,000 kg til en samlet Værdi af 2,977,000 Kr. De største Aftagere var Mexico 292,000 Kr., Mellemamerika 502,000 Kr., Argentina 160,000 Kr., Venezuela 999,000 Kr. og Siam⁹³ 904,000 Kr. En Ordre fra en sydamerikansk Stat, vistnok Brasilien, på 20 Mill. Kr. kan formentlig først ventes på indeværende års Statistik. Med de Erfaringer, man har om Våbentransporters mærkelige Veje, skulle det nærmest være besynderligt, om ikke en Del af disse Våben er gået videre til Bolivia og Paraguay, der var i åben Krig med hinanden. Sendingen til Mellemamerika er sikkert en Leverance til San Salvador, der har været omtalt i flere Blade, og som er sendt afsted med Eksportkredit. Allerede i 1930 opnåede Rekylsyndikatet af Erhververnes Lånefond, der sorterer under Handelsministeriet, en Eksportkredit på 400,000 Kr. mod Udstedelse af et Pantebrev. De 400,000 Kr. er endnu ikke fuldt tilbagebetalt, og Garantien for Våbnene til San Salvador, hvis finansielle Forhold er yderst elendige, andrager op til 75 pCt. af den Kredit, Syndikatet yder. Når sådanne Forhold kan eksistere i et demokratisk Land som Danmark, så er der næppe anden Vej end at styrke Kravet om Forbud mod den private Våbenfabrikation og Våbenhandel, indtil dette Krav når en sådan Styrke, at Regering og Rigsdag ikke kan sidde det overhørig.

Rekylsyndikatet er et Aktieselskab. Da der ikke er over ti Aktionærer, skal Regnskab

---

erhvervet saa godt som helt i Løbet af 1921 og 1922.

I Henhold til Brev af 11 Marts 1920 overtog Landmandsbanken hele Aktiebesidelsen mod en kontant Udløsning af 300 pCt. samt visse øvrige Vilkaar; herved fik Det Transatlantiske Kompagni en ekstraordinær Kursgevinst, der i Forbindelse med de før omhandlede Dekorter, som Kompagniet ved Aarsafslutningen for 1920 ligeledes tog til Indtægt, udgjorde ialt 13,3 Mill. Kr. Ved Kontrakter af 15 November 1921 og 15 Februar 1922 tilskød Banken til Kompagniet yderligere 22 ½ Mill. Kr, hvilket Tilskud - analogt med det første - modsvarede af en tilsvarende Opskrivning af Rekyllaktierne. Ultimo 1922 blev disse saakaldte oversøiske Rekyllrettigheder afskrevet, hvorimod den første Opskrivningssum, der som Følge af tilskrevne Renter var vokset til 17 ½ Mill. Kr, saavel som Selskabets løbende Kredit fortsat blev optaget i Bankens Status efter sit Paalydende.”

89 1859-1935, ingeniør og forretningsmand. Fra omkring år 1900 til sin død arbejdede Westenholz for oprettelsen af frivillige korps til Danmarks forsvar, de såkaldte rekyllkorps. Korps Westenholz var et sådant korps, som Westenholz oprettede i 1908. Hans Neerbek: Ridder uden kors : Aage Westenholz og Danmarks forsvar, 1996. Jensen, Niels: For Dannebrog's Ære - Danske frivillige i Estlands og Letlands frihedskamp 1919. Odense Universitetsforlag, 1998.

90 Moltke Kai: De baltiske folks frihedskamp. Skive, 1948.

91 Anden fransk-marokanske krig 1911-1912.

92 1887-1940. Prinsen gik fallit ved Landmandsbankens krak i 1922, derefter officer i den franske fremmedlegion. Prins Aage: Tre års kampe i Fremmedlegionen, Gyldendal, 1927.

93 Thailand.

og Udbytte ikke offentliggøres, og man har således ikke Anledning til at konstatere, hvor meget der er tjent på at sælge Våben ud over hele Verden. Alene siden 1925 er der solgt Rekylggeværer til mere end 30 forskellige fremmede Lande. Selskabets Direktører er *W. Haubroe*, for det tekniske, og *Aage Henckel*, for det kommercielle, Formanden er Direktør *Edw. Bülow*, Kemidroga, Næstformanden Højesteretssagfører *Th. Knudtzon*, og de øvrige Bestyrelsesmedlemmer er Oberst *P. Pagh-Hallsen*, Dir. *Percy Ipsen* fra Det forenede Oliekompagni, Kammerherre, Generalmajor *Torben Grut* og Vekselerer *Peter Ole Suhr*. Her som i udenlandske Rustningsforetagender ser man en Række højt ansete Borgere, fremtrædende Mænd indenfor Handel og Industri, uden Blusel tage Fortjenesten hjem på de Massemyrderier og andre Ulykker, som Våbenindustrien er Skyld i.

*Otterup Geværfabrik*⁹⁴, der ejes af Fabrikant *Larsen*, har også fremstillet Maskingeværer og eksporteret dem. På denne Fabrik var det, at den verdensberømte tyske Opfinder, *von Gerlich* gjorde sine Forsøg med »den vingede Rædsel«, et Gevær, der skulle kunne ramme med Træfsikkerhed på ti Kilometers Afstand. Gerlich døde i Fjor, straks efter kom det frem, at hans Salgsagent *Kern* var i Strid med ham bl. a. om Betaling af 175,000 Mark. Kern skulle ifølge en Kontrakt have 272, Rigsmark om Dagen plus 20 Procent af Udbyttet på de Kontrakter, som han afsluttede om Salg af Gerlichs Patenter til Våbenfabriker. De 272 Mark er ca. 500 Kr. om Dagen, og de 175,000 Mark skulle være Procenterne fra et eneste, Salg. Trods Trusler derom el' Sagen ikke kommet for Retten.

Herhjemme som i andre Lande er der Firmaer, der ved Siden af fredelig Fabrikation også fremstiller Krigsmateriel. *De forenede Jernstøberier* har lavet Granathylstre, *Glud & Marstrand*⁹⁵ Dele til Gasmasker, *Paul Bergsøe* har til Litauen. leveret Metaller til Shrapnellkugler⁹⁶.

Danmark importerer selv en Del Våben, i 1934 for 206,000 Kr. Håndskydevåben og for 565,000 Kr. Ammunition. Hovedleverandøren har været Tyskland, men i de senere år er der indkøbt en Del Flyvemaskiner, Luftskytskanoner, Lytteapparater m. m. i England. På seks år har Danmark købt Våben fra 14 forskellige Lande. At et lille Land som Danmark køber fra 14 Lande og sælger til over 30, viser, hvor internationalt forgrenet Handelen med Mordvåben er.

Under Konflikten Italien-Abessinien⁹⁷ kan det allerede nu siges, at Italien har fået det

94 Bogen om Schultz & Larsen Otterup geværfabrik, 2007.

http://www.nordfynsk.dk/Programmer/Otterup_gevaerfabrik/Index.htm

95 Glud & Marstrand grundlagt i 1879.

96 Runde kugler affyret fra et gevær.

97 1925-1935. Abessinien nu Etiopien. Også Rekylriffelsyndikatet eksporterede maskingeværer: "I en anden Bar i Byen solgtes Tuborg-Øl - til fire en halv Krone Flasken - og danske Rekylggeværer! Der havde været en københavnsk Riffe-mand i Addis Ababa, og da han skulde finde en Agent, overlod han en tysk Bartender og hans blonde Venus at bestride Repræsentationen for det danske Rekylriffel-Syndikat, og de solgte virkelig nogle Geværer, men i alt Fald ikke en Tiendedel saa mange, som de paastod. Det gav dem dog Penge til at lave et nyt Hotel i et Hus, de lejede af Kejseren, men saa sent, at det store Tilløb af Fremmede da var forbi. Rekylagenten paastod ogsaa, at han havde en stor Ladning Gasmasker undervejs af »det verdensberømte danske Mærke«, og maaske er det rigtigt, dog kom de hele Vinteren igennem ikke længere end undervejs." Tillige-Rasmussen, Sven: Abessinien i krig. H. Hagerups forlag, 1936 s. 119.

meste af sin Olie fra Ruslands og Rumæniens Oliekilder. Fra Frankrig og Tyskland skal Italien have fået både Malm og færdigt Rustningsmateriel. Hvad England angår, så ejer Vickers en stor Del af Aktierne i Terni-Værfterne, som bygger de fleste italienske Undervandsbåde.

Nu som altid, når der er Uro i Gære, ser man Rustningskapitalens griske Rovfugle slå ned for at tjene på Myrderierne, og sådan vil Forholdet blive ved at være ud i Fremtiden, indtil Folkene slutter sig sammen imod den blodige Forretning, kræver Forbud mod al privat Våbenfabrikation og Våbenhandel og får det gennemført i deres respektive Lande.

P. S, Efter at Pjecen var gået i Trykken, er der fremkommet Meddelelse om, at Dansk Rekyllriffelsyndikat har taget Navneforandring til Dansk Industri-Syndikat, Compagnie Madsen A/S - Som Begrundelse gives, at man i Fremtiden også vil optage Fabrikation af Værkstedsmaskiner, Sirener m. m.

Hovedinteressen er dog stadig Våbenfabrikation,

Anden udgave, publiceret af Det danske Fredsakademi januar 2008.

Førsteudgaven kendes kun i to eksemplarer hhv på Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv og Det Kongelige Bibliotek.

Lettere moderniseret retskrivning.

Indscanning, illustration og noter ved Holger Terp

Enkelte gamle stavemåder i navneord er moderniseret.

I Danmark var der specielt to journalister i mellemkrigsårene som beskrev våbenindustrien: Axel Pille og Ellen Hørup:

Axel Pille skrev, op til tyskernes besættelse af Danmark i april 1940, en række bøger og artikler om våbenindustrien:

Amerika helbreder sig gennem Rustninger. I: Mennesket og magten, 1940:3 s. 8.

Danmarks Rustningsindustri. I: Mennesket og magten, 1940:4 s. 6-7.

<http://www.fredsakademiet.dk/library/disa.pdf>

Lang artikel om Dansk Rekyllriffel Syndikat A/S. Den formodentlig sidste danske artikel om våbenindustrien inden tyskernes besættelse af Danmark i april 1940.

Rustningsindustrien i det III. Rige? I: Mennesket og magten, 1939:10 s. 8.

Rustningskapitalen. I: Mennesket og magten, 1939:9 s. 12

Rustningskapitalen og dens Allierede. I: Aldrig mere Krig 1926-1936 s. 27-30.

<http://www.fredsakademiet.dk/tid/1900/1934/rustningskapital.pdf>

Rustningskapitalens Blodpenge. - København : Nye veje, 1933. - 63 s.

Rustningskapitalens Metoder. I: Mennesket og magten, 1939:7 s. [8].

Med besættelsen forsvinder Axel Pille ud af historien og det gør den danske debat om våbenindustrien også indtil sidst i 1960'erne, hvor Vietnamkrigen og Natos støtte til Portugals kolonikrige i Afrika igen gør problemstillingen aktuel.

Blandt Ellen Hørups artikler kan nævnes:

Kapitalismens Historie, januar 1934.

Den blodige Internationale, december 1932.
 Kapitalisme og Afrustning, december 1932.
 Militarismens Sejrsang, november 1933.
 Dødens Købmænd. December 1934 og
 Luftkrigen, juni 1934.

Frem til afslutningen af den kolde krig var der kun skrevet en lille snes bøger om våbenhandel på dansk. Så begyndte EU at publicere årlige rapporter om eksport af varer med dobbeltanvendelsesteknologi og det danske justitsministerium begyndte efter et omfattende lobbyarbejde fra *Aldrig mere Krig*, at publicere årlige statistiske rapporter over produktions-tilladelser og eksporttilladelser vedrørende våben.

Når den danske interesse for våbenindustrien ikke har været større, så kan det skyldes den ringe størrelse af den danske våbenindustri, samt det forhold, at militære spørgsmål – herunder våbenindustrien sjældent er på den politiske dagsorden.

Pjecen og dens noteapparat er genudgivet for at belyse nogen af vanskelighederne ved at udarbejde god forskning indenfor områderne samtidshistorie og politik. I visse tilfælde er det endog meget svært at finde arkivmateriale og primærkilder direkte online. Nogen gange er de der slet ikke og i andre tilfælde er oplysningerne kun tilgængelige via kommercielle sites. Dette gælder specielt for videnskabelige eller akademiske tidsskrifter der nu udgives under næsten monopollignede forhold. På den anden side har enkelte aviser og tidsskrifter som Time og New York Times digitaliseret hele deres arkiver og på den måde gjort deres publikationer gratis tilgængelige for forskning. Gode forskere må derfor bruge både online dokumenter kombineret med bogtrykt materiale med den sædvanlige kildekritiske holdning.

Folkeforbundspagten artikel VIII⁹⁸ krævede, at medlemslandene afstod til det absolut nødvendige. Men en ting er, hvad stats- og udenrigsministerene bliver enige om, noget andet er, hvad handelsministerene gør. Man skulle tro at Folkeforbundspagten ville medføre begrænsninger i medlemslandenes private våbeneksport, men det var ikke tilfældet i Storbritannien, hvor handelsministeriet, ifølge Myers, frem til og med 1922 accepterede over 150.000 eksporttilladelser til udførsel af våben. Det var først og fremmest interventionskrigen mod Sovjetunionen 1919-1922 som holdt kedlerne i den britiske våbenindustri i kog. Efter Sovjetunionens sejr over de allierede repræsenterede Sovjetunionens nye naboer de baltiske lande, Finland og Østeuropa et nyt marked for den britiske våbenindustri.

En beskrivelse af det militær-industrielle kompleks i forbindelse med interventionskrigen mod Sovjetunionen.

”Den russiske aarvog for 1918, fortsatte taleren, havde anslaaet de samlede britiske og franske investeringer i Rusland til omtrent 1,600,000,000 pund sterling.. »Naar vi taler om.... at marskal Foch og det franske folk er modstandere af fred med Rusland«, udtalte oberst Malone, »mener vi ikke det franske demokrati, og vi mener ikke de franske bønder eller arbejdere, men de franske aktionærer. Lad os se ganske klart paa dette. Vi mener de folk, hvis daarligt fortjente sparepenge udgør de 1,600,000,000 pund, der er blevet anbragt i Rusland.« Der var Royal Dutch Shell Oil Co., hvis russiske interesser havde omfattet Det ural-kaspiske olie-kompagni, Det nordkaukasiske oliefelt, New Schibareff Petroleum Co. og mange andre olie-koncerner; der var den store britiske vaabentrust, Metro-Vickers [sic], som sammen med det franske Schneider-Creusot og det tyske Krupp havde haft den faktiske kontrol med den tsaristiske rustningsindustri; og der var de store bankierfirmaer i England og Frankrig:

---

98 Folkeforbundspagten. - København : Folkeforbundets generalsekretariat. Informationsafdelingen, [1924].

Hoare, Baring Brothers, Hambro, Credit Lyonnais, Socilété Generalé, Rothschild og Comptoir National d'Escompte de Paris, der alle havde investeret kæmpemæssige summer i det tsaristiske regime...

»Alle disse store interesser«, meddelte oberst Malone underhuset, »er vævet ind i hinanden. De er alle interesseret i at holde krigen med Rusland gaaende... Bag disse interesser og bag de finansmænd, der sidder paa den anden side af huset, staar bladene og de andre indflydelser, der tilsammen danner den offentlige mening her i landet.« Enkelte allierede talsmænd lagde ikke skjul paa deres motiver til at støtte de hvide hæere i Rusland.

Sir Francis Baker, Vickers europæiske direktør og formand for det russisk-britiske handelskammers forretningsudvalg, talte ved en banket i den britiske Ruslandsklub i London i 1919 i overværelse af ledende industrifolk og politikere og sagde blandt andet:

Vi ønsker admiral Koltjak og general Denikin held og lykke, og jeg tror ikke, jeg kan gøre noget bedre end at hæve mit glas og bede Dem alle om at drikke admiral Koltjaks, general Denikins og general Judenitjs skaal!

Rusland er et stort land. De ved alle, fordi De staar i intim forbindelse med det i Deres forretning, hvilke muligheder Rusland har, om det nu er med hensyn til fabrikation eller mineralrigdom eller noget andet, for Rusland har alting...⁹⁹

Ellen Hørup beskriver i, *Ethiopia, member of the League of Nations*¹⁰⁰, fra 1936 - fra referater fra den engelsk- og fransksprogede presse, de politiske forhandlinger i Folkeforbundet¹⁰¹ omkring Italiens folkeretsstridige overfald på Abessinien. Politikernes holdninger til konflikten var der ikke meget at råbe hurra for, men i det mindste medførte dannelsen af Folkeforbundet de første seriøse politiske forsøg på international kontrol med staternes oprustning¹⁰² og den private våbenhandel – også selv om våbenhandelskonventionen af 1925¹⁰³ ikke blev til noget. Desuden kom den første lov mod krig som redskab for aggressiv politik, Briand-Kellogg-pagten som senere blev skrevet ind i FN-pagten.

I begyndelsen af 1920'erne begyndte Folkeforbundet det første internationale samarbejde om våbenkontrol. Forbundet udsendte som noget nyt statistiske årbøger over medlemslandenes krigsmateriel og våbenhandel: *Annuaire statistique du commerce des armes, munitions et matériels de guerre*. I 1931 var man kommet så langt, at man endda publicerede en bibliografi over emnerne: *Annotated bibliography on disarmament and military questions*.

Dette arbejde er siden blevet videreført i FN-regi.

Den internationale rustningsring eller det militær-industrielle kompleks har udviklet sig gennem årene og noget af udviklingen er dokumenteret i noteapparatet. Der er behov for yderligere analyser forskning og debat, specielt omkring samspejlet mellem politikerne, virksomhe-

99 Den hemmelige krig mod Sovjetrusland. Michael Sayers ; Albert E. Kahn, Schultz, 1948 s. 84-85.

100<http://www.fredsakademiet.dk/library/ethiopia.pdf>

101League of Nations Statistical and Disarmament Documents.

Research Guide to League of Nations Documents and Publications.

Government and Geographic Information and Data Services Department, Northwestern University

Library <http://www.library.northwestern.edu/govinfo/collections/league/titlebrowse-a-f.html>

102Larsen, Knud: Folkeforbundet og rustningsbegrænsningerne. I: Forsvar og Folkeforbund.

Universitetsforlaget i Århus, 1976 s. 262-292.

103 Geneva Convention for the Supervision of Trade in Arms and War Munitions = Preliminary Draft Convention Concerning the Supervision of the Private Manufacture of Arms and Ammunition and of Implements of War and Concerning the Publicity of such Manufacture.

dernes organisationer og våbenindustrien, for spiller våbenindustrien i dag den samme rolle som under første verdenskrig, hvor det lykkedes for rustningsringen at trække USA ind i krigen?